

ДІСЕНІА ПЕДІУРС

JURNAL

ПЕНТРУ РЕСПІНДІРЕА ШТИНЦЕЛОР НАТУРАЛЕ ІІ ЕСАКТЕ,

în toate clasele.

Pediureas

de

Професор Doktor Іллій Баран.

№ 21.

(Англ. intitul)

Букварь.

Іюнь 1-ій, 1856.

Koprindepe: O lume e numai sau mai multe? — Istoria Calendapsoul. — Komsnikauisn' ustanovisive, tiv.

O lume e numai, sau mai multe?

О disneytă mare există acumă între oamenii de intuiție în Anglia. Dnii se nămescă plăvraliști și adversarii lor să se nămescă antiplăvraliști. Cei din intuiție pretind că într-o lume care sînt locurile de ființe vîi ca și pămîntul nostru, ne cîndă adversarii lor să pretind că nămaș pămîntul nostru apă a chestiile privilegiile. Cei care nu cred că există plăvraliști este Sir David Brewster, și cei care nu cred că există antiplăvraliști este Teologul Whewell. Nu e sărbătoare să crezi că apă a chestiile privilegiile.

Plăvraliștii zică: Ne cîndă a domnit sistemul lui Aristotele în filosofie și al lui Plotiniște în Astronomie, oamenii să-ă imitați că pămîntul este în centrul lumii și că soarele, luna și toate stelele neșineră se înviță să se mișcă în jurul pămîntului și că astăzi lumina este la distanță de pămînt. Atunci era eră că să-ă imitați că apă a chestiile privilegiile nostru, că pămîntul este în centrul universului, este locul unde se desfășoară viața, și că suntem pe pămîntul nostru.

ка челе алте, ба інкъ ыпъ планетъ de градълъ алдъ доимеа, не кіндъ сінтъ алтеле твлътъ тай мапі де кітъ дінсблъ; асеменеа штімъ къ ачестъ планетъ, пезиденца ноастръ, se інвіртеште ім-прецизірлъ соарелъ ка ші челе алте планете, прін үртмаре пътінблъ ностръ н'аре с88 пічі ыпъ рапортъ вр'о преферицъ ас8пра үнеі алте планете: аша дар кіндъ ведемъ къ пъшінблъ ностръ е локсітъ, к8м п8темъ съ не імацінтьмъ къ п8тмай елъ съ аібъ ачестъ прівілеїі єсклесівъ?

Eatъ ші ыпъ алтъ аргументъ: Sъ не іма-
ціпътъ о к8тие ін каре se афъ о mie de гло-
бъле тічі, інсъ н8 штімъ де че колоаре сінтъ
ачелеа; амъ tpasъ 8на ші амъ въз8тъ къ е пеа-
гръ. Ак8тъ, д8пе лецеа калкъле пробавілтъшій,
дакъ воіш зіче къ тоате глобъле сінтъ негръ,
воіш авеа о таре пробавілтъле пентръ mine, не
кіндъ дакъ чіне-ва імі ва dis8ta, zikindъ къ н8,
къ п8тмай ачестъ глобъль е негръ, не кіндъ челе
алте 999 de глобъле сінтъ алте, ачеаста ва авеа
пентръ опіні8nea sa o пробавілтъле къ 999 de опі
маі тікъ де кіт am, к8чі к8м se поате къ дінтре челе
999 глобъле алте къ 8пъ негръ, інітіппареа а а-
д8съ ін mіna mea токтаі не челъ негръ ші н8
не 8п8лъ din 999 алте? Ачеаста н8 е проба-
вілъ. Ачеаста о штіш ші ж8къторій де кърдъ къ
аместекіндъ s. e. 20 de Реці къ о damъ, ші
тръгіндъ о карте, е п8зінъ пробавілъ къ ворѣ тра-
ре токтаі не damъ ші н8 не 8п8лъ din репі.
Апоі ші тоці карі а8 st8diatъ калкъла пробавіл-
тъшій штіш къ аша este. Dap ачеастъ калкъль п8-
темъ s'o аплікътъ ші ла кесі8nea ноастръ. Ноі
ведемъ къ esistъ ңен8тероа8е корп8рі черешті
ін үпіверсъ, аналоаце къ пътінблъ, апоі ла 8-
п8лъ дінтр'а8есте корп8рі, адекъ ла пътінблъ, не
каре прін інітіппаре не афътъ ші ноі, ведемъ
къ е локсітъ, н8 este о пробавілтъле foapte таре
къ ші челе алте сінтъ локсітъ?

Eatъ ші ыпъ алтъ аргументъ: Не пътінблъ
ностръ ведемъ къ пічі ыпъ atomъ н8 e de prisos8,
къ пічі локсітъ челъ тай тікъ рътіне пелоксітъ,
къ патра n'a skos8 nimikъ f8ръ сконъ ші іn de-
шерпъ, к8тъ дар п8темъ съ не імацінтьмъ къ ін-
тре ачесте міліоане de корп8рі черешті карі іm-
п8лъ голічі8nea үпіверсълъ, п8тмай 8п8лъ съ si8
локсітъ, прін үртмаре челе алте f8к8те іn дешерпъ
ші f8ръ пічі ыпъ сконъ? Че о съ зічетъ de ыпъ

омъ каре ші-а f8к8тъ 8пъ палатъ foapte таре къ
нен8тероа8е салоане, інтре каре п8тмай о ка-
теръ тікъ este тобілатъ? O съ зічетъ опі къ
інтеліценца ачестъ omъ опі къ Богъдіа sa este
foapte търпінітъ; апоі Креаторлъ л8ттій а кърдіа
інтеліпінітъ este чеа тай перфектъ ші а. кърдіа
omni8tіnіtъ асеменеа este немърпінітъ, к8тъ п8-
темъ sъ ne імацінтьмъ ast8-фелі?

Пінъ ак8тъ амъ рапортатъ аргументеле D-л8т
Wrester ші але челорд алдъ пл8ралітъ. Sъ ве-
демъ ак8тъ ші аргументеле аніпл8ралістілорд ші
тай къ seamъ але D-л8т Whewel.

Ideeа пл8ралістілорд, зіче елъ, е інтр'аде-
вірп foapte ф8тоа8тъ ші аре о таре атрацере
пентръ omъ; інтр'адевірп че idee тай s8блітъ
де кітъ а не імаціна къ н8 сінтемъ sin8рі іn
үпіверсъ, къ пътінблъ ностръ к8 міліоане de fiin-
де органіче admіrable карі ім8 іmпл8, н8 e sin-
8рі teatрлъ magnіfіcenzеі ші glorіea Креаторлъ;
інтр'адевірп пічі о idee filosofіkъ н8 este
тай konsolantъ ші тай mіnгіitoаре пентръ omъ
де кітъ ачееа каре ii іnf8цішеа8тъ стелеле чер-
л8тія ка rezidenца fiin8лорд ѹп8елелітъале ші п8ре
ші къ кіар8 ші елъ, от8лъ, д8пе moaptea sa ші
д8пе о алтъ metamorfozъ admіrable, se ba skim-
ba іntr'о fiinу капавілъ а pezida іntr'а8есте ло-
к8рі п8ре ші etеріче.

Інтр'адевірп o simuipе de елеваці8не ші d'о
серічіре sanktъ іmпле іmіma om8л8ті, кіндъ плім-
вінд8се noantea ші възіндъ стелеле л8чітоаре п8
волта az8ръ а чер8л8ті, възіндъ 8пъ Sipі8, о ка-
пель ші челе алте стеле de градълъ іnіtі8, брі-
ліante къ fel8ріті de колорі л8чітоаре ші-ші зі-
че: аколо se афъ ак8тъ konfracij тей, fiinde
інтеліпінте ewite ка ші mine din sіn8л8т omni8-
tіnіtъ, k8noskіndъ ка ші mine орі8nea лор8 s8-
блітъ, ші adopіndъ ка ші mine ачеастъ infinitъ
казъ пріmіtіvъ а t8t8рora, віаца віе8lорд ші
s8f8letълъ s8f8letелорд.

Dap ne d'алтъ парте sъ esamin8тъ дакъ а-
чеастъ idee поетікъ este totъ de odatъ ші adevіratъ.

Л8на, адекъ корп8рі черескъ челъ тай а-
проане de ноі, каре п8темъ sъ ob8ерв8тъ тай
біне къ іn8р8ментеле noastre, este 8пъ корп8
deshertъ ші пелоксітъ. Despre ачестъ п8пк8тъ тай
тоці ast8ponomій а8 п8тмай o опіні8ne, (vezі ж8s8)
адекъ къ пел8пъ н8 e пічі aеp8 пічі апъ, ші къ тоате

condițiiile climatice săntă acolo astă-felie în cîtă apă fi imposibilă ca să trebăască acolo vîr'o ființă vîță să căpătă și; astă dap vedeam că creatorul și a făcut să fie corpăcherescă nelokvită, prin vîrmare dacă răsimă nelokvită și deseoară să fie corpă de vîrmăea lăpușă care arătă avea locăpentru tălvime de ființă organica, de ce să nu ne imaginăm că și cele ale corpăcherescă chereshă încă mai tară, eap săntă nelokvită și deseoară?

În cuneric, zice Whewel, nu trebuie să aplăcătă ideile noastre mîcă și vîrmăne la creăușinea vîrverșoră; aceea căre nu se pare năcătă e de prisosă, noată că înțărînește să skopă foapte înaintă, tălvă și înaintă de cătă opizonă căpătăvă conchepășinea noastră. Astă dap de să corpăriile chereshă nu săntă nelokvită, nu e provădă că săntă de prisosă, precătă și lăpușă nu e de prisosă nelor pămîntă și pentru totă vîrverșoră, de să este deseoară și nelokvită. Dap, continuă D. Whewel, căză și sănătă alegămentă în contra plăvrălășăi lătmăloră nelokvită.

Înțărîna Teologiei (înțărîna despre stărkăra pămîntă) nu probează că, de să pămîntă nu există de milioane de ani, *) înză abia de masă miă de ani este nelokvită de ființă vîță căre există precătă; prin vîrmare cără pămîntă nu există a remasă milioane de ani deseoară, goără și despăiată de oře-che crame de animale și de plantă, prin vîrmare zice Whewel, cără dăne lecțea provabiliștei căre adverșarii nostri a învoacăto în contra noastră, e probă că pre cătă pămîntă nu există a rămasă milioane de ani deseoară, astă sătă nelokvită nelioane de ani deseoară și goale, sătă dacă la pămîntă nu s'a sfîrșită înainte că păzine miă de ani așeasta perioadă lăpușă de deseoară, cîine ne zice că la cele ale corpăcherescă chereshă s'a sfîrșită asemenea pînă acătă? Dacă voii plăvrălășăi, zice Whewel, vîr' mîra și zicești cătă nu se noată pricope că așeasta milioane de

corpăcherescă chereshă poate să rămînă goale și despăiate, vîr' întrăvă și vîr' mîra și nu e asemenea de nepriechină, de cără ciară pămîntă nu există a remasă milioane de ani goără, deseoară și săpătă mîcă o vîrtă de nelioane organica cără îlă akoperă, îlă înfrățăsează și îlă și populație căkătă acătă? — Dap Whewel spune că mai denapărtă și învoacă opinioanea vîrora din teologiei cără prezintă că populație animalelor să vîrverșe organica pămîntă căkătă sântă hotărăște aperi o dată, că că pămîntă, întrăvă vîitoră foapte de păpădată de noi, ba devine eapă sănătă globă deseoară și goără; și oră-cale este foapte cătezătoră a zice că așeasta că esistă acătă pe pămîntă va esista în eternitate, ne cindă sănătă pămîntă nu probează prin argumente palpabile, prin remășire fosile cără se răsescă acolo, că în mai târziu răndări toate ființele vîță che aă esistă pe pămîntă la disperite epoci, aă perîtă că totălă și sădă stinsă că totălă de ne față pămîntă?

Pe pămîntă nu există, zice Whewel, vedeam că înză zonele temperate săntă nelokvită nu cindă zonele arctice și polare denapărtă de lmina și de căldură soarelor, precătă și zonele tropicale foapte esunse lătmănei și căldurăi soarelor, nu săntă nelokvită, sădă foapte pară. Dacă vomă aplăca așeasta cără sistemul solari, înză pămîntă nu există păpădate a să nelokvită; cără planetele venus și mars cără săntă mai aproape de soare de cătă pămîntă, formeză zona tropică în sistemul solari, ne cindă planetele Mars, Jupiter, Saturnus și Uranus, cără săntă tăltă mai denapărtă de soare de cătă pămîntă, formeză zone polare ale sistemului solari, de căre amindășe așeasta zone conpindă planete nelokvită. Whewel zice că s. e. lămina soarelor la Jupiter este astă de desigură în cătă abia așașne la lămina nevăloasă a unei zile foapte obșkăre în Londra în lăpușă lăză Noemvrie!

Noi răspundem că așeasta argumentă nu e sigură; cără istoria pămîntă nu arată că în epoci primitive antideluviane ale pămîntăi, cindă aerul (atmosferă) ală nu există a fostă înză tăltă mai păzină transparentă de cătă acătă, Natăra a dată așeasta animale antideluviane, cără aă tărlă atență, sănătă măpe de oki de cătă

*) NOTĂ. Așeasta nu e în contradicție cu Istoria Sakră (săpătă) dăne căre pămîntă e zidită înainte nămaisă că 6000 de ani aproape; cără Istoria sakră se rapoartă la cruce din spina formăre a suprafetei pămîntăi, pregătinătoare pezindă omului, sătă așeasta este totușă conformă cu rezultatelor științei Teologiei; astă-dată vomă vorbi mai tăltă despre așeasta.

імъ аѣ animalele actuale; чи не зиче къ ло-
квіторій лві Jupiter н'аѣ ші еї маї твлці ої де-
кілъ ної кѣ съ поатъ ведеа вине лн аерълъ не-
бълосъ де аколо? Апої орі-квмъ де ші арѣ
esista fiunge вїп не дїсепите планете, требеа съ-
брь фъкте негрешітъ дзпе, впълъ алъ планъ де
кілъ квмъ сінтемъ фъкту пої fiundele вїп пътні-
теші; кѣчі s. e. атракціонеа чентраль а лві Ju-
piter este мвлтъ маї мape de кілъ атракціонеа
чентраль а пътнітвлъ, пріп ѣртаре впълъ корпъ
къзіндъ пе Jupiter каде къ о ішдеалъ твлтъ маї
mape de кілъ каде впълъ асеменеа корпъ пе пътні-
теші, dap не де алъ папле masa планетвлъ
Jupiter ape o densitate (Indesape) твлтъ маї mi-
къ de кілъ пътнітвлъ, astѣ-фелів вїп кілъ требеа съ
не інфъдішемъ пе Jupiter ка о масъ тоале ка
нороів, саѣ галерта (niftia), пріп ѣртаре впълъ отмѣ-
тепестръ дакъ пріп intіmpare s'арѣ афла пе Ju-
piter arѣ si fostѣ арѣкадѣ къ о ішдеалъ estpaordina-
ръ вїп чентраль Jupiter ші арѣ si fostѣ інгропатѣ, кон-
fondatѣ аколо пентръ totѣ de вна; аша dap ве-
демъ къ пв птетмъ s'аплікѣтъ (къ квоншіцеле
astronomіче карп ле поседѣмъ актмъ) пічі о ана-
лоіе інтрѣ fiundele пътнітеші ші інтрѣ fiundele
вїп але лві Jupiter саѣ але впълъ алъ планетъ саѣ
кометъ саѣ satelitъ ші къ френтъ къвінѣ зиче че-
лебрълъ botanistъ Schleiden, е пъкаѣ къ впълъ отмѣ-
інцелентъ съ-ші інтрѣfiundele імаціонаціонеа са а
попула stelеле ші челе але корпвръ череші къ fiundele
вмане карп пв поатъ съ semene къ отвлъ інтрѣ nimikъ.
Піпъ актмъ амъ ворбітъ де планете, dap
soaprele oape este елъ локвітъ ші попвлатѣ? Че-
лебрълъ Arago а ворбітъ твлтъ desppeacheasta.
Впї, зиче елъ інтрѣ алеле, se mіръ къ ворбітъ
de posiblitatea локвіторіоръ вїп soape, adekъ къ
ар птета съ sie apse аколо орі-каре fiundele de вї?
Ачеастѣ oniціоне е грешітъ, кѣчі корпвлъ soa-
релъ е обскръ ка ші корпвлъ пътнітвлъ ші пв-
таї інпреціярълъ корпвлъ solarp se афль впълъ¹
інвелішъ лвіminosъ, впълъ felѣ de manta лві-
noastѣ каре імпле впіверсвлъ къ лвітъ ші къ
кълдбръ; ачестѣ інвелішъ este впълъ felѣ de аеръ,
ші kіndѣ se denperteaztѣ la впълъ локъ; атпчі ве-
демъ къ телескопвлъ nosprъ, пете негре пе soape,
астеа sіntѣ пършие негре але корпвлъ solarp
обскръ каре ni se інфъдішевазъ atpнchі ші каре
пв ne tpmite пічі о ѣртъ de лвітъ ші de къл-

врътъ: Ачестѣ інвелішъ лвіminosъ se афль foapte
denapte de корпвлъ solarp вїп кілъ арѣ si по-
вілъ ка съ філъ локвіторі вїп soape, fръръ съ
ші арий de вїп; insъ калквла аратъ къ ші кор-
пвлъ solarp ape o densitate mікъ ші къ este
тоале ка галерта; e dap foapte греѣ ка съ пе
імаціонтъ fiundele вїп не впълъ astѣ felѣ de корпвлъ
тоале каре ші totѣ d'odatt ape o атракціоне чен-
траль къ sste de miл de опі маї mape de кілъ
атракціонеа чентраль а пътнітвлъ.

Am zis maї sss къ тої Astronomii aѣ fost pіпъ
актмъ d'o олініоне къ лвіна пв e локвітъ, insъ а-
чеастѣ кестіоне se афль актмъ інтр'o fastъ foapte in-
terepantъ, ші formezъ актмъ впълъ obiectъ de des-
vatepe шіннізікъ.

Ideeа попвларъ п'ape вїп nіci o іndoialъ къ
лвіна este локвітъ de oameni. Петеле карп se
въдѣ вїп лвінъ, отвлъ de pіndѣ комбініндъле ші а
імаціонатѣ къ лвіна ape o fadъ omeneaskъ къ doї ої,
къ впълъ пасшъ ші о ѣртъ. Dap шінніца modepнъ
n'a ажансъ, pіпъ актмъ ла o devisiоне positiвъ
in кестіонеа ачеаста. Пе kіndѣ впї din Nat-
uralisъ zікъ къ лвіна este o deseptѣ гоалъ, віска-
ть fръръ аеръ ші fръръ апъ; din kontръ, партеа
adversarъ а честоръ natrualisъ, zікъ актмъ къ
пв, чі къ e foapte posiblъ къ лвіна е локвітъ ші къ
e foapte posiblъ ка ea sъ апъ ші аеръ.

Касса de че pіпъ ші де впї зікъ тої Astronomii
хотѣрісеръ къ лвіна пв поате съ філъ локвітъ, este къ
diskvла лвіпаръ пв не аратъ пічі о ѣртъ d'o atmos-
ferъ, пріп ѣртаре впнде пв e аеръ, аколо пв
поате съ філъ пічі апъ, пічі пворъ, пічі плоае, пічі
роъ, adekъ пв поате sъ esiste kondiціоніле челе
маї неchesapie пентръ desvoltarea плантелоръ ші
esistenca animalelorъ. Dap eatъ къ вїп zілелѣ
noastre a dobeditѣ впълъ челебръ Astronomъ Цер-
манъ; Hansen ші а арѣтѣлъ пріп калквле Цео-
метріче: 1-iш къ пвнкѣлъ гравітъде лвіней пв
коінчідѣ къ чентраль лві; 2-леа къ лвіна ape do же
emisfere, вна маї болітѣ каре o ведемъ noї totѣ
de вна iші каре пв este інкоцііратѣ d'o atmos-
ferъ, пе kіndѣ emisfера чеа алъ-каре пв o ве-
демъ пічі odatt, este маї planъ mікъ къ tokmai
аколо, пріп леїле гравітъде ші а потаціоне, тоатѣ atmosfера s'a adnatѣ; пріп ѣртаре, пе kіndѣ
diskvла лвіней каре лві ведемъ ne інфъдішевазъ o
deseptѣ de snepiatѣ, e foapte posiblъ къ emis-

сера лунеи каре нă о ведемă, сă си попълватъ ка пъмътвълъ нострă; апои сиindă корпвлъ лунеи вп корпвълъ опакă, де ачеса нă пътим сă сперътвъ пий о датъ ка сă ведемă кă окii nostri ачешти селениди саă оаменii лунари.

Fechner, професоръ de fizică in Lipska, унглă din патисанii селенидилоръ, se есприимъ соапте сипитвали въ моделъ unctionаръ:

Лярълъ лунаръ дакъ есистъ, требуе сă си de шасе оръ ши май бине май съвцире de китъ аерълъ нострă, сиindă кътъ атракционна каре луна о есепчитеазъ асюпра корпврълоръ че се аслъ не динса, este de шасе оръ май тикъ de китъ атракционна пъмътвълъ (сиindă кътъ луна е май тикъ de китъ пъмътвълъ); дар селениди саă оаменii лунари пичи н'аш требвиицъ д'енълъ аеръ аша de десъ ка пои, сиindă кътъ (тои прин кавса лунеи атракционни лунари) селениди требуе сă си твлълъ май тичи, май юшори ми май делікадъ de китъ пои, еи нă поате ка сă айтъ ка пои същеле каидъ, о мape енергия а виенъ, ши din контра требуе сă си май иритабил, ацил, ви, сиindă деминци о жамътате анъ алъ лоръ (14 $\frac{1}{2}$ зиле) каре есте зиоа ши totъ de одатъ вапа лоръ, ши допминдъ сар ши чеа айтъ жамътате анъ а лоръ (14 $\frac{1}{2}$ зиле) каре есте ноантеа ши totъ d'одатъ ши иарна лоръ. Fechner зиуе дакъ сиindă селениди въ лунъ, реламциона лоръ кă пои ва си ка ши а конийлоръ кътре оаменii адълъ.

Пинъ къндъ зиуе Fechner, шиинуа нă ва си in stape a se пропонуя intр'енъ модъ поизтивъ ши хотърпилъ пентръ вна динре ачесте альтернативе, адектъ хотърпилъ кътъ киаръ доне дескопериреа ляй Hansen сиindă саă нă сиindă оаменii въ лунъ, пинъ атени, счентиклъ рече аре къвънълъ сă си intр'о indoialъ, не къндъ поетвълъ кътъ имаџинационна са каидъ ши елъ аре къвънълъ а попъла луна кă ачесте siinde имаџинаре, ши а medita къмъ сă се гъ- seaskъ вр'енъ валионъ аеростатъ каре съ-лълъ докъ дрентълъ д'аинъ въ мизлоквлъ селенидилоръ, ка сă вижеze ши орашеле селенидилоръ спре а'ши сътъра къриозитета ши а ведеа дакъ лукрълъ сиindă аколо алъселълъ ка аинъ, саă din контра „tout comme chez nous.“

Dap стелеле сиине сиindă локвите саă нă?

Дакъ нă штимъ нимикъ поизтивъ in raportvълъ ачеста despre планете каре компонъ системълъ нс-търа солар ши сиindă dentътате de пои нъмаи ките-ва ми-

лиоане (saă sute de milioane) de тиле цеографиче, къмъ о съ кътезъмъ а ръспанде ла ачесте кестини каре atinrъ pe стелеле сиине, динре каре чеа май апроане de noi se аслъ intр'о денътрапе de natrъ вълиоане (4 milioane de milioane) тиле цеографиче de пои? — Totъ че штимъ desupr ачесте корпвръ черешти каре se аслъ intр'о денътрапе аша de fabuloastъ de пои, este, кътъ ши еле сиindă съпъсе леки гравитицъ ляй Newton ши кътъ ачесте корпврът сиindă докъментеле чеа май съвчи ре desupr antikitate, пътимъ съ зичемъ, етернитатеа материје. Кътъ de ши пропагандионна (наштереа) луминеи este de o идеалъ estraordinarъ in китъ слънчеватъ intр'о секунта ($\frac{1}{60}$ мий минте) вънъ спа-цијъ de 40000 тиле цеографиче, инстъ денътрапеа лоръ de пои este аша de есорбантъ in китъ, дъ-не калъблеле ляй Араго, разеле луминеи ешие динр'ене de стелеле сиине, аш требвиицъ de съде de мий ши киаръ de milioane de ани ка съ ажънгъ ла пои! Прин unctionаръ, о разъ а луминеи динр'ене de ачесте стеле къндъ atinrъ акутъ окii nostri, а сиindă din корпвлъ ачестеи стеле ка milioane de ани май inainte; milioane de мий de ани разеле луминеи аш кълъторитъ in спа-цијълъ вън-ниверсълъ пинъ аш ажънгъ ла пои, прин unctionаре inainte ка milioane de ани ачестеи стеа сиине а асистатъ; de атени пинъ акутъ поате кътъ а инче-латъ а есиста, ши паза totъ вине ла пои, сиindă кътъ а ешилъ динр'ене инкъ къндъ а есистатъ. Intр'адебъръ имаџинационна noastrъ ръспине спе-циатъ in пресинга ачесторъ идеи de спа-цијрите ши de тимпврите алитъ de infinite. Нои не симпимъ алитъ de тичи, нъмаи вънъ atomъ пердътъ in тизлоквлъ ачес-тъи очеанъ de siinde infinite! —

Dap дакъ не de о парте ne simpimъ аша de nimikъ не пои ши киаръ не пъмътвълъ нострă in пресинга ачесторъ търпимъ колосале, desupr каре лимба не май аре пичи о еспресионе, апои не de айтъ парте не ne simpimъ mindpi кътъ амъ кътезатъ а не адънци in astъ-селиш de медиа-циони? Нă e вънъ аргументъ кътъ лумеа идеалъ е май мape инкъ de китъ лумеа материалъ къндъ ведемъ кътъ inima вънъ siinde miserabilе ши тикъ кътезатъ d'a se ssi ла infinitatea спа-цијъ ши a имбръциша идеи reale in етернитатеа тимпврълоръ? Sintъ инкредибулъ кътъ оръ-че лекторъ читиндъ ачеста, ши вътъ аще асеменеа обсервацији.

ISTOPIA КАЛЕНДАРҰЛЫЙ.

Aptikonslaš II.

În apăicolălă d'întîi amă apătată erorele
și konfuziunile Kalendarpălăi la disepile națiunii
și disepite epoche; akvamă kredă că se ba și kon-
binsă fîză-kare omă că obiectătă prechiosă pose-
dămă noi în Kalendarpălă nostre akțuală; opdi-
nălă și fixitatea împărăției timnălăi a devenită
akvamă și obiectătă asă de componă și asă de si-
gurătă în kită nimină nu se mai gîndescă akvamă
că aceasta să fie altă-selivă și că altă-dată na-
țiună mară și păternică n'aș avea că așteptă a-
vantajă.

Дұнған ачесте үшералітішій, съ обсервъмъ а-
къмъ ші кітева парліквларітішій карі se рапоартъ
да квестігнеа поастър.

Întâiașă dată o să răspundemă la întrebarea: de unde provine vorba Kalendapă?

Ворба Календапи^ш ам^ш лято^ш de la Романі.
Романії încelenea s^ве n^еmipe de Kalendap^ш, o
list^ш de dape шi л^еаре, ша^ш к^ш seam^ш de dato-
pie, iⁿ кape a fost^ш însenmat^ш zilele d'^иntiu^ш ale
л^еp^иlor^ш, к^ьч^и aceste zile sevria la romanі
dpent^ш zile de plat^ш.

Дакъ арпикъмъ окй пе Календареле ноа-
стре ведемъ аколо пiште фiгрpи вiзаре de anima-
ле шi de oameni. Întreîndă che însemnează а-
честea? О sъ ne ръспvнзъ орi-чine къ ачестea
sintă 12 semne zodiakale карi fîgurează în toa-
te misterele mitoloziie шi але релiцiонei, mai
а тăziloră пацiенiloră. Dar che însemnează а-
честe semne Zodiakale? Чine ле-a inventată,
шi kindă? Еатъ къ pespndemъ аiчi la ачесте
кхесiонi.

Întâiașă dată trebuie să arățămă che impon-
tanță a cărui semnătură este în astropomie. Să ne
înădițămă că păvătemă sănătatea Kalendapă în cără să
fie însemnată lîngă sănătatea aflată eșantă,
și că boala să aflată posibilă să oareclă pe
ceră în minătările acestei: ce o să facemă? Zioa
nu poate să vedeă lîngă ce stele se află soarele,
fiind că zioa soarele ecclipsăse și toate stelele;
asemenea și seara și dimineața, de către lăzina
soarelor e mai deseabilă, dar totuști e destul de e-
nergetică ca să întărească stelele cără încopioar-
ă soarele; astăzi dar nu ne răstăine altă de către

съ обсерватория стелите карти се афълъ не пънкълъ
опъсъ алъ опизонтълъ въ минълъ апънерий соа-
релъ ши дакъ вомъ ведеа въ авестъ пънкълъ о-
гръпъ де стеле карти формеазъ о констелациите
холърълъ, о съ зичемъ семълъ стелелоръ пентъръ
посънъгъна соарелъ въ минълъ ачеста, есте кътапе.

Аша аă ărmată astropomii веки în Египет
кă 2000 de ani înainte de Hristos. Ши обсер-
вăндă аша пентру тоате лăпеле о дăosebită грă-
пă de stele, кăри însemnează посăжнеа соape-
лăвă пе черă, аă intokmită черквă Zodiakală кă
doăspre-зече semne ел кăри коупинde. ănăи аă пре-
тinsă кă пăмăреа semelорă Zodiakale a fostă e-
fектăлă имăнируяне Египенilor; аша este, ин-
стă ши скопулă практикă а авăлă ши елă о парте
таре ла ачесте пăмăрь. De ачеса вомă da ăр-
мăтоареа епăикациunea desupre semnele Zodiakale.

Ла solstițiułă de varpъ, Nilvlułă inșindează totă Epiłtlułă și face din nămîntulă de akolo, каре нă прiимеште пiui odată вр'о пiкътъръ de плоae, цара чеа маи фрăктишеръ; de ачеса Епîп-tenii až dată semnulă zodiakală pentru аchesi tîmpă (адекъ steleloră кари se afărtă pe opizon-tułă anăsană) atunci пiмipea de *врзсторзиј de ape*. О лăпъ маi tipziș dăne che Nilvlułă s'a petpasă, Epiłtlułă e plină de пептероші пештă în kită тоатă популацишнеа se пiтреште atunci пi маи de newte; de ачеса až dată semnulă Zodiakală de atunci пiмipea de *newte*. О лăпъ маi tipziș totă Epiłtlułă s'a akoperită кă earbă verde, miă de vite копните, маi кă seamă oî шi бербечă, naskă akzamă ne kîmpă, de ачеса Епîпtenii až dată sem-

пълвът zodiakalъ пътната де вербече. О лъвът таѣ
пе зримъ църангълъ easъ асаръ пе къмпълъ къ пъл-
гълъ stъ, tpasъ de бої; акъмъ е tіmpълъ пългъ-
лъ; de ачееа s'a datъ semnълъ дъне червъ de а-
къмъ пътната де боѣ saш taspъ. О лъвъ таѣ tіp-
zълъ тоатъ венетацълъnea пе къмпълъ а инченютълъ а ин-
flори ши a podi; ин тоатъ animalеле s'аш dewtеп-
татъ допинга d'a podi ши a іmплini misiъlnea лоръ
de перпетната пеамълъ; ин ачестъ tіmpълъ admі-
рабилъ ин каре тоатъ елементеле kontрізъзъкъ ла
сепрічреа siinцелоръ въл, пар' къ червълъ къ пъ-
тнълъ se къпълъ; de ачееа Егънтенълъ аш fіgъ-

Ачесте semne Zodiakale, карि, прекъмът амъ възятъ, ишь аж казвале лоръ ин вполе din евенитенеле настрадале кари се интимпът атвнчи, аж datъ пе бръмъ окасионе ма епори foapte вътъмъ тоапе пентръ цепнълъ бманъ. Адекъ ачесте semne каре ера ефектеле сај еспресионеа евенитенелоръ настрадале, аж fostъ лгате таи пе бръмъ

drență căsătorește așeștoră evenimente, și astă-feliiș oamenii așă așezându-se deasupra să se derapadeze pînă la așezație pînă la, în cîrlău s. e. Eșintenii așă venerează pe boala sacrușă numită de Apisă, îmăci-nindă-shi că semnul Zodiakală alături Maiș, adecură boala, este dinibilitatea căsătorească așa-creieră lăcrimeriloră cîmpului și a năstrișoră oameniloră!

Съ не intoарчетъ актътъ да обзерваціонеа
Календарътъ.

Календарът nostrът актualът не каре-лъц щи-
нemъ, este ачела intокмилъ de Iulius Caesar.
Елъ а скънатъ не Romanъ de конфесияна Кален-
дарът, прекъмът амъ възрастъ маи 888. În anulъ
45 inainte de Христосъ, Iulius Caesar a făcutъ
о реформаціяне комплете въ Календарът Romanъ;
елъ а intокмилъ anulъ соларъ дрепът $365 \frac{1}{4}$ zile
шъпченствълъ ануалъ din zioa a шантеа каре вине
дни солстицијиъ въреи; асемеана a intокмилъ елъ
ка асниие съ айъ о липциите еквалъ прекъмъ
сintъ sstvzъ.

Аcestă calendară caer e celeră mai perfektă
din lumenea anticea (înă care îlăvătăreașă și noī as-
tăzii) totăcoprinde o epoare Astronomice; căci a-
nălăvă solară ape intre'adevără pîntă 365 zile,
5 ore, 48 minute și cîteva secunde; prin lumenă
defereința intre' anulă Iuliană și anulă Na-
tarei este că aproape 12 minute ne ană ca'reva
se zică că, că astă pămînemă noī îndărătă; astă
façe pînă 128 de ani difereință d'o zi.

Ла konsiliul de la Nîcheea, kîndă aș regălată timpulă searbării Paștiiloră, aș văzăla că pînătăla eckinopciula de primă-vară care în timpulă lăsă Iulius Caesar cădea la 24 Martie, acumă kade la 21 Martie; Konsiliulă a hotărât să acumătă dreptul regimă fixă că pînătăla eckinopciula de primăvară kade totă de una la 21 Martie și dăne această împrejurare trebuie să se regăleze și searbarea Paștiiloră. Însă konsiliulă din neamăniță, a hotărât să lăsă la cără în cointra natărei, și kiară în secălăluă alătă 12-lea și

ală 13-lea aă văzătă că păpădul ecclisial de primăvară, cale de sărbătoare, mai întâi de ziua de 21 Martie. Înzindăse această neobișnuită, mai târziu cîrkvească, spre a îndepărta Calendarul, pînă cîndă consiliul de Tridentă și înțreprindătă pe Papa Gregorius XIII că să îndepărteze Calendarul; aceasta să și urmată în anul 1582. Această Calendară îndepărtașă, laă și priimile, toți Katolicii; Protestanții (Luterani) însă la începută nu vrea să-lăsă priimeașcă (de căsătorei religioase) de atunci împre Katolici și Protes-tanți), însă nu urmă că în lăcrăurile Calendarului sunt adesea îndepărtașă e condiționată cea mai de cîmpenie, acolo nu încapănică o șară de reuniune, de aceea aă priimile și ei Calendarul reformat ală lui Papa Grigoriu, rămăndă a cămășă numai cei de biserică răstăvării care se șine la Calendarul Iulian.

Dacă și Calendarul Gregorian nu e pură de oře-če greșală, însă e foarte nesimțită: căci în 300 de ani abia ajunge la treptimea unei secunde!

Eaă progresulă șiință aștronomiei îndepărne; că să intemă în stăpe a zice că abia în 300 de ani, disfășându-împre Natura și calendarul nostru ajunge la treptimea unei secunde, adekuă la $\frac{1}{3600}$ parte unei ore; dacă aștronomii antică oare nu ară fi rămasă în mișcare așzindă aceasta? Dacă cămășă să mai mișca eșalonul cîndă ară așzii

că aștronomii modepnă săintă în stăpe să spătă că o măre esactitudine călă suauă să oca cîntărește pămătă, având și ciapă soarele că toate cele ale corpușă, cereshă! Care din acești aștronomi împărtășă și crezătă că va veni ună timă în care omulă, prin calitatea sale, va părea afă că vă korpă căzăndă ne suprasață stele! Ispiter, ca că păcioare stăbate în spațiuă cădeșă?

Aștronomia modepnă e împărtășătă de trăsătă, călă mai gloriosă ală spătălă șmană; ea a arătată că omulă e în stăpe a vedea prin oții inteligență sale tălătă mai șișăpă de călă oții korpălă să. Oții nostri corporali vădă că soarele șmană și pămătălă să, nu cîndă oții inteligență noastră vădă că pămătălă șmană și soarele e nemășcată, și noi zicemă înțotmai că oții spătălă nostre și așa este.

Dacă ne de ală parte vedemă de călă ostenele, timă și ajună a avătă trebuiuă șiință aștronomică că să așașă la stăpea așezătă, o să simțimă, cămășă se esprimă vă văzătoră, cenuială, ne d'o parte o măre pentru treptimea cea de șmană în ceperă și o șmăjălă măre pentru mășorarea sie-ķeră indibidă dintre noi căre în sine este în stăpe a contropieă vă mașă pădălă și înțetă la lăcrareea chea măre și înaltă căre este misiunea cea de șmană, în ceperă, adekuă cămășă șiință infinită Natura și adorarea Creatorului să. Înăcă și mai infinită,

KOMUNIKAȚIONI ŞTIINȚIFICHE, MICH.

Efectele trăsnetării. Într-ună memorie skpisă de Dr. Boudin desupă infășuriă trăsnetării asupra sănătății populație, găsimă șurtașătoarele note:

Dacă o Statistikă oficială, făcută în Franță de la 1835 pînă la 1852, să arătă că în această timpă, trăsnetălă a omorâtă mai multă de călă 1300 oameni; într-ună ană mai multă de o săptă de foarte a căsătă trăsnetălă.

Efectele trăsnetării asupra omului se desnăptă în trei dipecișni, adekuă 1-iă omopărtă ne omă; 2-lea trăsnetălă rănește să produsă alte patime și 3-lea trăsnetălă vindeca ne omă de patimile chele a avătătă mai nainte. Dintre cele dăne șurtașă pămătă pămătă rezmatismă, paralizie, amarpose (orpărea) și aszpirizie. Dacă patimile care trăsnetălă le predusă omului săintă apăre o parte măre săzătă a suprasaței încă, ne depeșeă părăzită, cărăparea sămătă din nasă, din gărsă săză din șrekă, exantemă (băbe) ne năele, aszpirize, șmebecilitate (ne depeșeă mășilă), șmebecilitate, apoă și amarpose, paralizie și aszpirizie; aceste dăne șurtașă trei patimi, trăsnetălă poate atîtă să le dea călă să și le ie. O cîrkvenă stanță cîrpioasă se apărtă ne korpălă trăsniților

adekuă că esă ne acolo ninite imagini, căre înțeșă obiecte căpă să aflată în momentălă trăsniță, în vîcinitatea persoanei atinse de trăsnetă. Boudin zice, în raportălă Astonsie kadavrelor che aă măpită de trăsnetă: Căte odată omulă e atinsă de trăsnetă că penezișne măre; așa s. e. trăsnițălă înă găsimă în păcioare săzătăndă ne călă, dacă alădată trăsnetălă înă apănkă denapătă căpă pămă la o distanță de 23 metri; căte odată întrărăkămintea-i e apătă și korpălă nu, alătă-dată din kontrepă korpălă e apătă și întrărăkămintea rămăne neatinsă. Disecția ne korpălă apătă căte odată că korpălă (inima) e răptă în doze și că căpă oasă se săintă răpătă, ne cîndă alătă-dată ne se răsește nimică în korpă stăpikată. Căte odată se răsește molnișne membrale, disolvișne sămătă, ne cîndă alătă-dată din kontrepă membrale săintă tări și depeșe, și sămătăle înkîțătă. Căte odată kadavrelă nu se stăpikă tălătă timpă, ne cîndă alătă-dată se stăpikă că o penezișne foapă măre. Într-pe 1000 de oameni trăsniță pămătă la păsă a găsimă Boudin părăză din korpă răpătă și într-pe acestei păsă, la toți a găsimă lîmbă răpătă.